Windows Explorer

Windows Explorer je program koji omogućava organizaciju i pregled podataka sa hijerarhijskom strukturom. Pokreće se iz menija **Start.**

Na prikazanoj slici 1. u spisku fascikli označena je fascikla **Edusoft** u prozoru **Folders**, dok je u desnom prozoru dat sadržaj fascikle. Veličinu levog i desnog prozora možemo menjeti povlačenjem njihove zajedničke granice.

Fascikle **(Folders)** koje imaju znak + pored imena imaju podfascikle. Spiskak podfascikli otvara se klikom na znak +, koji se pri tome pretvara u znak -. Klik na znak – ponovo uklanja prikaz podfoldera.

Kopriranje, premeštanje, brisanje kao i promenu imena datoteka i fasikli vrši se po proceduri iz poglavlja *Rad sa datotekama i fasciklama.*

Osnovna podešavanja u Windows-u

EDUS

Osnovna podešavanja u **Windowsu** vrše se iz upravljačkog panela – **(Control Panel)** koji se aktivira iz menija **Start** naredbom **Settings** ili preko **My computer-a**.

Pomoću Control Panel-a podešava se izgled Windowsa, dodaju i uklanjajuo programi, podešavaju regionalne karakteristike (jezik, datum, vreme) i Windows okruženje prilagođava osobama sa specijalnim potrebama. Pored softvera moguće je konfigurisanje štampača, modema, skenera, mikrofona i zvučnika i drugih uređaja računarskog sistema. Control Panel aktiviramo pritiskom na taster START, pa izaberemo željenu opciju.

Aco Preventiery verbe_oblic		Sime- Sinctot	Narodae umotverine	
linternet Explorer		1		
E mail Microsoft Office Dutlook	mandic	Bridev) - Shortcut	Visuelne_v	
DivX Player	Documents			
Telenor	Pictures	And the second		
Backup and Restore Center	Music		seminarininis	
Adobe Reader 8	Search			
Diaro Photo Soan Marver	Recent Items *			
	Computer	diverti.	Sigaki	
Microsoft Office word 2005	Netwirk			
Total Commander	Connect To			
PS Adobe Photoshop CS3	Control Panel			
Themes Creator	Default Pro Customize the appear	ance and functionality of your con diset up network connections and	nputer, add or useraccounts.	
Paint	I felp and Support			
All Programs				

Moguće je odabrati klasičan (slika 3.) ili XP (Vista) prikaz (slika 4.) upravljačkog panela.

Jednostavan primer podešavanja je podešavanje datuma i vremena. Na levoj strani prozora za dijalog **Date and Time Properties** podešava se datum a u desnoj vreme.

te	Time:
september 2009 + to ut sr če pe su ne. 1 1 2 3 4 5 6 7 81 9 10 11 12 13 4 15 16 17 18 19 20 1 22 23 24 25 26 27 8 29 30 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11	20:25:36

Slika 5. Prozor za dijalog Date and Time Proporties

Kada su u pitanju podešavanja važno je podesiti raspored znakova na tastaturi, kako bi dobili našu ćiriličnu i latiničnu podršku. Dvostrukum klikom na ikonu za regionalnu i jezičku podršku u **Control Panelu** dobijamo prozor za dijalog **Regional and Language** Options.

Na **Language** listi novi tastaturni raspored dodajemo pritiskom na taster **Add** i izborom opcije **Serbian** sa padajuće liste. Na taj način dobijaju se tri raspoloživa rasporeda slova na tastaturi koji se po potrebi prebacuju sa indikatora na *taskbar-u*. (slika 7)

English (United States)

Serbian (Cyrillic)

🖌 💷 🛛 Serbian (Latin) .

Slika 7. Linija alata za podešavanje jezika

Upravljanje štampanjem

Izbor i konfigurisanje štampača obavlja se odgovarajućim **Windows (Vista) XP** konfiguracionim programom koji omogućava svim programima uslugu štampanja kada je potrebna, bez dodatnih podešavanja.

Dvostrukum klikom na ikonu **Printers and Faxes** iz grupe **Control Panel** dobijamo prozor za dijalog prikazan na slici 8.

🐚 Organize 👻 📰 Views 🔹	👬 Add	a printer	_	_	_	_	0	
Favorite Links	Na (1) (1) (1) (1) (1) (1) (1) (1) (1) (1)	ne Documents Adobe PDF Ready HP Isseriet 1200 Ser on LASTXP17 Lexmark 3700 Color Ready Microsoft XPS Docu Writer	Status nies PCL Jetprinter	Comments Fax Ready Lexmark 5 (USB) on 1 Microsoft Image Wri PDFConver	Location 600-6600 Serie LASTMP17 Office Docum iter etter	Model 15		Slika Printe

Slika 8. Prozor za dijalog Printers and Faxes

Klikom na **Add a printer** pokrećeno sistemski program koji nas vodi kroz postupak instaliranja podrške za novi štampač (Add Printer Wizard). Iz dijalog prozora **Printer Tasks** možemo zaustaviti ili obrisati poslove štampanja kao i izvršiti promenu osnovnog štampača. Na sličan način, veoma jednostavno, vršimo i ostala podešavanja Windows okruženja.

Automatsko pretraživanje sadržaja računara

Savremeni *hard diskovi* su velikog kapaciteta što korisnicima omogućava skladištenje mnoštva podataka. Na prvi pogled, može nam se učiniti da su hard diskovi pretrpani podacima i da uskladištene podatke teško pronalazimo. Međutim, zahvaljujući opciji **Search**, Windows operativnog sistema, možemo brzo pronaći podatke na koje smo ukazali, bez obzira gde se oni nalaze na hard disku.

Opciju Serch možemo aktivirati iz menija **Start –Search –For Files or Folders** ili iz **Windows Explorera** pritiskom na ikonicu **Search**.

Slika 9. Prozor za pretraživanje

U prozoru za dijalog **Search Results** (slika 9) biramo vrstu podataka koju će program pretraživati (slike, muziku, video, dokumente, računare u računarskoj mreži, ljude). Ukoliko želimo da program pretražuje sve datoteke i fasikle izabraćemo opciju **All Files and Folders.** Ako na liniju Search unesemo npr. Disk dobićemo popis datoteka i dokumenata koji sadrže tu reč..Klikom na dugme **Search** započinje proces pretraživanja po upitu. Program brzo završava pretragu i daje izveštaj. U našem slučaju (za upit Disk) pronađeno je 128 adresa (slika 10)

Searc	h Results in C	omputer	-	* ** Disk		×
how only: All E-ma	il Docume	nt Picture Music Oth	er		Advanced S	earch 🛧
Location	Compute	er in	•	Name Speci	ly name	
ate 🖛	any	* 8.9.2009	-	Tags Add a	tag	
Size (KB)	any			Authors Add a	n author	
Include non-indexed,	hidden, and sy	stem files (might be slow)			Searc	h
1.11.000		1 - 1 - 2 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 -				
Organize 👻 🔠 Vi	ews 👻 🔚	Save Search 🧳 Search Tool	s 👻 🌒 Burn			0
worite Links		Name	Date modified	Туре	Folder	Auth
Documente		, x86_microsoft-window	2.11.2006 13:18	File Folder	winsks (C:\Windo	
Cocuments		, x86_microsoft-window	2.11.2006 13:18	File Folder	winsks (C:\Windo	E
		Visoka turisticka skola	22.5.2009 4:05	Microsoft Office	Sve (E:\Users\man	mane
Contacts						
Pictures		Program za 3 razred	14.5.2009 0:10	Rich Text Format	Sve (E:\Users\man	
Pictures More >>		Program za 3 razred	14.5.2009 0:10 24.12.2008 2:49	Rich Text Format Aclobe Acrobat D.	Sve (E:\Users\man Ispraviti (E:\Users\	
Contacts Pictures More >> siders	~	Program za 3 razred 7_program_rada_struc RE: Welcome - Your 1o	14.5.2009 0:10 24.12.2008 2:49 24.11.2008 17:37	Rich Text Format Adobe Acrobet D. Windows Mail E	Sve (E:\Users\man Ispraviti (E:\Users\ Sent Items	"Dan
Contacts Pictures More >> olders Public	*	Program ta 3 razred 7_7_program_rada_struc 8_RE: Welcome - Your 1 9_FW: Welcome - Your 1	14.5.2009 0:10 24.12.2008 2:49 24.11.2008 17:37 24.11.2008 17:37	Rich Text Format Aclobe Acrobet D. Windows Mail E Windows Mail E	Sve (E:\Users\man Ispraviti (E:\Users\ Sent Items Sent Items	"Dan "Dan
Contacts Pictures More >> olders Public Computer	*	Program za 3 razred 7, program reda_struc 8 RE: Welcome - Your 1o 9 FW: Welcome - Your 1 9 FW: Welcome - Your 1 9 FW: Welcome - Your 1	14.5.2009 0:10 24.12.2008 2:49 24.11.2008 17:37 24.11.2008 17:37 24.11.2008 17:37	Rich Text Format Actobe Acrobet D. Winclows Mail E Winclows Mail E Winclows Mail E	Sve (E:\Users\men Ispraviti (E:\Users\ Sent Items Sent Items Sont Items	"Dan "Dan "Dan
Contacts Pictures More >> olders Public The Computer Network	ш , ,	Program za 3 reared T, program rede struc RE: Welcome - Your 1o FW: Welcome - Your 1 FW: Welcome - Your 1 Welcome - Your 1on40	14 5 2009 0:10 24 12 2008 2:49 24 11 2008 17:37 24 11 2008 17:37 24 11 2008 17:37 24 11 2008 17:37 24 11 2008 17:37	Rich Text Format Aclobe Acrobet D. Windows Mail E Windows Mail E Windows Mail E Windows Mail E	Sve (E:\Users\man Ispraviti (E:\Users\ Sent Items Sent Items Sent Items Inbox	"Dan "Dan "Dan <nor< td=""></nor<>
Contacts Pictures More >> olders Public Computer Control Panel		Program za 3 reared T program rede struc RE: Welcome - Your Lo FW: Welcome - Your Lo FW: Welcome - Your Lo Welcome - Your Lo Undeliverable: Welco	14.5.2009.0:10 24.12.2008.2:49 24.11.2008.17:37 24.11.2008.17:37 24.11.2008.17:37 24.11.2008.17:37 24.11.2008.17:36	Rich Text Format Adobe Acrobet D. Windows Mail E Windows Mail E Windows Mail E Windows Mail E Windows Mail E	Sve (E\Users\men Ispraviti (E\Users\ Sent Items Sent Items Sent Items Inbox Deleted Items	"Dan "Dan "Dan <nor <syst< td=""></syst<></nor
Contacts Pictures More >> olders Public Computer Computer Control Panel Recycle Bin		Program sa 3 reared T, program sed, structure RE: Welcome - Your 10 FW: Welcome - Your 1 FW: Welcome - Your 1 Welcome - Your 10.00 Undeficientatie: Welco Reare Beckitup	14.5.2009.0:10 24.12.2008.2:49 24.11.2008.17:37 24.11.2008.17:37 24.11.2008.17:37 24.11.2008.17:37 24.11.2008.17:36 25.10.2008.20:26	Rich Text Format Adobe Acrobet D. Windows Mail E., Windows Mail E., Windows Mail E., Windows Mail E., Windows Mail E., Shortcut	Sve (E\Users\man Ispraviti (E\Users\ Sent Items Sent Items Inbox Deleted Items Data (E\Program	"Dan "Dan "Dan <nor <syst< td=""></syst<></nor
Contacts Pictures More > olders Public Computer Network Public Recycle 8in Search Results	• • u	Program za 3 razred T program ze 3 razred T program ze 4 atruc R EW Welcome - Your 1 FW: Welcome - Your 1 Welcome - Your 1 Undelicerable: Welco RNere BackItup Removable Disk (G)	14.5.2009.0.10 24.12.2008.2.49 24.11.2008.17.37 24.11.2008.17.37 24.11.2008.17.37 24.11.2008.17.37 24.11.2008.17.36 25.10.2008.20.26 8.7.2008.18.31	Rich Text Format Adobe Acrobet D. Windows Mail E Windows Mail E Windows Mail F Windows Mail F Shortcut Shortcut	Sve (E\Users\man Ispraviti (E\Users\ Sent Items Sent Items Inlox Deleted Items Date (E\Program Recent (C\Users\	"Dan "Dan "Dan <nor <syst< td=""></syst<></nor
Contacts Pictures More >> elders Public Public Public Control Panel Recycle Bin Search Results Search Results	e computer	Program za 3 resred 7. program reda struc 8. RV Welcome - Your Io 9. RV Welcome - Your I 9. Welcome - Your I 9. Welcome - Your Ion40 9. Welcome - Your Ion40 9. Welcome - Your Ion40 9. Mero BackBUp Removable Disk (G) 9. Microsoft-Windows-Dis	14.5.2009.0.10 24.12.2008.2.49 24.11.2008.17:37 24.11.2008.17:37 24.11.2008.17:37 24.11.2008.17:37 24.11.2008.17:36 25.10.2008.20:26 8.7.2008.18:31 25.6.2008.308	Rich Text Format Adobe Acrobet D. Windows Mail E Windows Mail E Windows Mail E Windows Mail E Shortcut Shortcut Event Log	Sve (E/Users/uman Ispraviti (E/Users/ Sent Items Sent Items Infox Deleted Items Data (E/Program Recent (C/Users/ Logs (C/Windows	"Dan "Dan "Dan Snor CSyst

Slika 10. Rezultati pretrage

Program **Search** omogućava i pronalaženje ljudi iz adresara (Adress Book) operativnog sistema Windows ili spoljašnjeg imenika.

Instalacija i uklanjanje programa

Instalacija i uklanjanje programa (softvera) predstavlja važnu temu, jer programi koji rade u okruženju *Windows* operativnog sistema, kao što su programi MS Office paketa ili neki jednostavniji su tesno vezani sa operativnim sistemom, koji im obezbeđuje glavne delove korisničkog interfejsa programa kao i korišćenje i kontrolu pristupa hardveru računara.

Instalacija programa obično uključuje kopiranje datoteka u foldere koji su deljeni, dodavanje odrednica u bazu *Registry* i druge korake za integrisanje programa u sistem.

Automatska instalacija programa

Postupak inastalacije većine programa koji se distribuiraju na kompakt–diskovima izgleda ovako:

1. Zatvaranje svih otvorenih dokumenata i prozora aktivnih programa.

2. Ubacivanje instalacionog medija (najčešće kompakt-diska)

3. Kada se pokrene program za instalaciju kliknemo na dugme **Install,** ili **SETUP,** zatim sledimo uputstva sa ekrena

4. Izbacivanje instalacionog medija.

Instalacija i uklanjanje programa pomoću Add/Remove Programs

Procedura instalacije pomoću modula Add/Remove Programs sastoji se iz nekoliko koraka:

1. Pokretanje prozora za dijalog Add/Remove Programs iz Start –Control Panel– Programs.

Control Panel	Programs Programs and Features	ty Search	P
Tasks View installed updates Get new programs online at Windows Marketplace	Uninstall or change a program To uninstall a program, select it from the list and then Organize Uivews	click "Uninstall", "Change", or "Re	pair'.
(digital locker)	Name	Publisher	Installed 1 *
	Ad TECH PC Camera H Ad an Remove Adube Creative Suite 3 Master Calles Adobe Acrobet 8 Professional - English, Français, Deu Adobe Race Ptager 9 Nuger 10 ActiveX Adobe Race Nager 9 Nuger 10 ActiveX Adobe Race 9 Reger 11 Adobe 8 Race 9 Reger 11	Vimicro Corporation Adube Systems Incorporated Adube Systems Incorporated Atheros Askcom Atheros Babylon Broadcom Corporation Microsoft Corporation B&&Soft, Inc. NCH Software DwX, Inc.	28.1.2009 7.10.2006 7.10.2006 0.8.2009 7.10.2008 25.10.2006 25.10.2006 20.5.2009 20.5.2009 20.5.2009 20.3.2009 24.3.2009 24.3.2009 24.3.2009 26.30.2005 16.10.2006

Slika 11. Prozor za dijalog Add/Remove Programs

- 2. Izabor naredbe Add New programs.
- 3. Klik na dugme CD or Floppy.
- 4. Ubacivanje u računar kompakt-diska ili diskete.
- 5. Klik na dugme Next.

6. Program će pretražiti kompakt-disk ili disketu u potrazi za programom sa jedinm od standardnih imena za inastalaciju (install.exe ili setup.exe).

7. Pritiskom na dugme **Finish Windows** aktivira program za instaliranje, čija uputstva sledimo.

Procedura uklanjanja programa se sastoji iz:

1. Pokretanja programa Add/Remove Programs,

2. Izbora programa sa liste instaliranih programa (slika 11.) koji želimo da uklonimo ili izmenimo.

- 3. Klika na dugme Change/Remove.
- 4. Praćenja datih uputstava.

Formatiranje prenosivih medija

Izborom objekta prenosivog medija (diskete, zip diska ili USB flash diska) iz programa My Computer i klikom na desni taster miša dobijamo prozor za dijalog Format u kome možemo podesiti razne parametre formatiranja, kao što su: kapacitet diska (Capacity:), sistem datoteke (File system), brzo formatiranje (Quick Format) i naziv diska (Volume label). Pored diskova možemo formatirati i particije na hard disku, naravno osim one koja sadrži operativni sistem Windows.

Format DVD RW Drive (D:) off03	
Capacity:	
102 MB	
File system	
UDF 2.01 (Default)	
Allocation unit size	
2048 bytes -	
Restore device defaults	
off03	
Format options	
Quick Format	
Create an MS-DOS startup disk	
Start Close	
	Slika 12. Prozor za dijalog Format

Sistem za pružanje pomoći korisniku

Operativni sistem Windows (Vista) XP poseduje moćan sistem za pružanje pomoći korisniku tzv. **Help** koji se sastoji od integrisanih baza podataka</mark> sa uputstvima za različite programe i teme, tako da u svakom trenutku možemo dobiti pomoć.

Sistem za pružanje pomoći pokrećemo iz menija **Start** klikom na naredbu **Help and Support** koja otvara prozor za dijalog Help and Support Center prikazan na slici 13.

Windows Help and Suppo	ort		3
•	🐡 🧈	📗 👫 Ask Options	
Search Help		Q	
Find an answer			*
22	3000	۲	E
Windows Basics	Security and Maintenance	Windows Online Help	
	?	( )	-
Table of Contents	Troubleshooting	What's new?	
Ask someone			
 Use → Windows Remot Post a question or sear 	te Assistance to get help from a ch for an answer in Windows co	friend or offer help. ommunities.	
Ask someone or expand y		💭 Offline Help 👻	

Slika 13. Prozor za dijalog Help and Support Center

Windows help sistem je hipertekstualan, što znači da su teme međusobno povezane, tako da upućuju jedna na drugu, a mi biramo redosled objašnjenja. Možemo odabradi Osnovna podešavanja u Windows-u, sigurnost, on-line pomoć (ako smo priključeni na internet), rešavanje problema za koje Windows ima rešenje i dr.

Na usluzi nam je i automatsko predraživanje **(Search)**. Pored opšte pomoći na nivou operativnog sistema, skoro svaki aplikativni program ima sopstveni sistem pomoći koji se poziva iz menija Help.

Kompresija podataka

Kompresiju podataka koristimo kada želimo da čuvamo kopije datoteka važnih sadržaja, kada nemamo dovoljno prostora na disku ili kada podatke šaljemo elektronskom poštom. Program koji vrši kompresiju podataka (ko što je WinZip ili Power Archiver) podatke na disk upisuje tek pošto ih sabije algoritmima statističke kompresije, da bi pri čitanju podataka automatski vršio raspakivanje i dovođenje u predhodno stanje.

Kompresiju ili komprimovanje podataka vršimo, pre svega, zbog značajnog dobijanja slobodnog prostora na disku. Skup zapakovanih datoteka na disku najčešće se zove arhiva, a program koji vrši kompresiju arhiver.

U jednu arhivu možemo staviti više datoteka ili sistem foldera. Arhivu prepoznajemo po ekstenzijama (nastavcima) kao što su: zip, arj, rar, cab, tar.

Windows Vista ili XP poseduje interni arhiver. Proces raspakivanja se vrši dvostrukim klikom da sabijenu fasiklu ili datoteku dok je za sabijanje potrebno selektovati datoteke i/ili foldere i klikom na desni taster aktivirati meni. Naredbom Send To $\diamond$ Compressed (zipped) Folder vršimo kompresiju (sabijanje).

		1 II II	Open New Print Save As Show Convert to Adobe PDF Convert to Adobe PDF and EMail Combine supported files in Acrobat	
	Pare	9 0 0 0	Scan with AVG Free Scan with F-PROT Antivirus Open With Share Dodaj u arhivu Dodaj u "Priroda KVIZ.rar" Sažmi i pošalji Sažmi i pošalji Sažmi u "Priroda KVIZ.rar" i pošalji WinZip Restore previous versions	•
0	Bluetooth device		Send To	×
	Compressed (zipped) Folder Desktop (create shortcut) Documents Fax Recipient Mail Recipient DVD RW Drive (Dt) off03		Cut Copy Create Shortcut Delete Rename	
-			Properties	

Slika 14. Meni Send To ◊ Compressed (zipped) Folder

Na osnovu izloženog moguće je zaključiti da je Windows Vista (XP) veoma moćan softver za upravljanje i kontrolu rada na računaru. Novi operativni sistem Windows 7 predviđen je za širu upotrebu od oktobra 2009. godine i smatra se da je usavršen u odnosu na svoje prethodnike. U svakom slučaju Windows je operativni sistem koji karakteriše:

- višekorisnički rad,
- višeprogramski rad,

- optimalno korišćenje memorije,

- plug and play tehnologija (mogućnost priključivanja novih uređaja koje Windows sam prepoznaje i instalira),

- jednostavna instalacija novih programa,
- jednostavno uklanjanje programa koji nam više nisu potrebni,
- dobra podrška multimediji i internetu,
- jednostavno umrežavanje računara,
- pomoć korisniku,
- otklanjanje eventualnih grešaka u radu,
- dobra zaštita od virusa ili neovlašćenog pristupa.

Posebno bismo naglasili da je za nove verzije Windows-a, kao i aplikativnih programa veoma značajno da korisnik poseduje validnu licencu, jer je stalni pristup Internet mreži omogućio proizvođačima softvera da kontrolišu tzv. piratske kopije i da onemoguće dalji rad sa njima.